

2001

Kyykkäpelin elvyttämisestä 50 vuotta.

2002

Karjalan Vartia -lehden näköispainos ilmestyi.

2003

Seuran internet-sivuston luominen pantiin alulle ja hankittiin oma domain. Sivusto avattiin keväällä.

2004

Vuosikokous ja heimojuhla ensi kertaa Lappeenrannassa.

2005

Heimoviikonloppu, (vuosikokous ja juhla) Nurmeksessa huhtikuun alussa. Seuraan palkattiin järjestösihteeri. Paikallinen juhlatoimikunta ryhtyi valmistelemaan Tampereella pidettäviä satavuotisjuhlia.

2006

100. vuosikokous Helsingissä huhtikuussa. Seuran satavuotisjuhlat Tampereella elokuussa.

Aleksei Mitron matka Uhtuan ja Usmanan kautta Vienan Kemiin

Oheinen artikkeli on uusintapainos vuodelta 1907 (Karjalaisten Syyslehti nro 10-11). Siinä edellisenä vuonna perustetun Vienan Karjalaisten Liiton puheenjohtaja Aleksei Mitrofanoff kertoo matkastaan Vienan kylien kautta Kemiin, sieltä edelleen laivalla Arkangeliin ja junalla Vologdan kautta kauas Volgan rannalle Jaroslavlisiin.

Kyseessä oli työ- ja liikematka. Kajaanissa pidettiin näet 29.-30. kesäkuuta liiton ensimmäiset kesäjuhlat, Vienan karjalaisten päivät. Mukana oli Mitron lisäksi useita VKL:n johtokunnan jäseniä, joista Paavo Ahava ja Timo Manner jatkoivat matkaa Mitron ja juhliassa mukana olleiden karjalaisten kanssa Vienan Karjalaan. Vuokkiniemessä ja Uhualla Mitro hoiti liiton asioita, ja matkusti edelleen Kemiin ja sieltä Venäjälle.

Heinäkuun 1. pnä klo 4 iltapäivällä läksi seurueemme, loppupuolella 30 henkeä Kajaanista höyrylaiva Ämmällä Kiehimäjoen suulle. Siellä seurue jakaantui kahtia. Osa läksi nousemaan veneillä jokea pitkin kohti Vienan Karjalaa ja toinen osa maanteitse ensimmäiseen kievariin Mieslahden kylään, jonne oli matkaa noin seitsemän kilometriä.

Jälkimmäisen seurueeseen kuului 18 henkeä, nai-

sia sekä miehiä. Naisten joukossa oli mm. yksi ylioppilas valkolakkeinen, joka näytti olevan erityinen silmähaitta venäläisille uradnikoille.

Seurueemme suuruus teki matkamme maantiesuudella hevosten saannin vaikeaksi, suuren osan matkasta saimme tepastella jalkapatikassa Suomussalmelle saakka. Sieltä jatkoimme soutuveneillä vesistöjä pitkin Malahvien kylään, joka

Aleksei Mitro lähdössä pitkälle matkalleen Karjalan kautta Keski-Venäjälle.

onkin viimeinen kylämme tällä puolen rajaa.

Malahvien kylästä alkoi taas meille jo hyvin tutuksi tullut jalkakyyti ja heinäkuun 5. pnä klo 4 tienoissa aamulla kuljimme rajan yli. Minkäänlaisia rajavahteja ei

näkynt, vain vanha 3-kerroksinen puuristi, jonka kyljessä oli ränsistynyt rautapeltinen säästölaatikko. Risti oli muistuttamassa meille, että tästä alkaa toinen uskonto, vaikka kansa on sama.

Pian saavuimme Kivijärven kylään, joka on ensimmäinen Vienan puolella rajaa. Kyläläiset ovat suomenkielisiä ja suomenkielisiä niin kuin kylän nimikin. Venäläisyydestä täällä muistuttaa ainoastaan talojen novgorodilainen rakennusmalli. Sekin alkaa vähitellen muuttua, sillä uudet rakennukset tehdään suomalaisen malliin.

Kivijärven kylästä tulimme Puahkomienvaaraan, jonne oli noin 3-4 virstan matka. Täällä otti Petteri Perttunen (Feodor Mihailovitš Perttunen) meidät ystävällisesti vastaan. Täällä myös näimme perikuvan karjalaisesta emännästä, jolta kotiaskareet, ruuan valmistus ym. luistivat sekä puhe sujui vieraittensa kanssa. Kaikki oli talossa puhdasta, siistiä ja hyvässä järjestyksessä.

Nautittuamme Perttusen runsaasta vieraanvaraisuudesta kiirehdimme taipaleelle ja kello puoli 2 yöllä olimmekin jo Vuokkiniemen Vanhalassa (S.P. Remsujeffin perillisten talo), joka oli meille monien matkailijain kautta entuudestaan tunnettu vieraanvaraisuudesta.

Vuokkiniemeen meitä jäi ainoastaan kuusi miestä odottamaan kyläkokousta, joka tietojemme mukaan piti pidettävän kesäiseen aikaan joka sunnuntai, kun miehet olivat kotosalla kauppamatkoiltaan.

Ensi kuulumisiksi Vanhalassa saimme tietää, että edellisenä iltana oli kylään saapunut Kemistä tämän piirin stanovoi pristav mukaan kaksi strašnikkaa, vahtisotilasta. Koska kylään oli saapunut korkeampi poliisiviranomainen kuin mitä paikkakunnalla varsinaisesti on, päätimme käydä hänen puheillansa.

Niin läksikin meitä päivemmällä kolme miestä pristavin luokse kysymään, saammeko kyläkokouksen yhteydessä keskustella aijotun maantien rakentamisesta Vuokkiniemestä Suomen rajalle sekä puhua myös muista Vienan Karjalan taloudellisista asioista. Herra

Vuokkiniemessä Mitro majoittui Vanhalan kestikievariin, joka oli entuudestaan tuttu paikka.

huomasikin nyt itsensä heraksi ja alkoi tarkastella meitä kiireestä kantapäähän saakka tutkien mielipiteitämme, matkamme tarkoituksia ym. Annettuamme vaaditut selitykset saimme luvan, mutta sillä nimellä ehdolla, että emme saa puhua sanaakaan politiikasta tai uskonnosta. Pristavin oli määrä kokouspäiväksi matkustaa johonkin sivukylään virkamatkalle.

Seuraavana päivänä riensimme hyvillä mielin kokouspaikalle toivossa saada pitää kokousta rauhassa. Kokous pidettiin Vuokkiniemen pravlenjan huoneistossa. Väkeä oli kokoontunut sinne runsaasti sivukylästä saakka. Puhetta johti kylän staaarosta ja suomenkielistä pöytäkirjaa piti yksi kokouksen valitsema joukosta. Kansa tahtoi keskustella, kuulla ja päättää maantien rakentamisesta, yhteistoiminnasta jne. Aloinkin selosta heille ensiksi Vienan Karjalaisten Liiton ohjelmaa, sen toimintaa ja yleensä yhteistoiminnan suurta merkitystä, vaan ennen kuin olin ennättänyt päästä puheeni loppuun, minua oli jo kolme kertaa häirinyt pristavi, joka ei ollutkaan lähtenyt aikomalleen virkamatkalle, vaan olikin viereises-

sä huoneessa tulkeineen ja – niin pian kuin olin puheeni lopettanut, pristavi määräsi kokouksen hajotettavaksi uhalla nostaa meitä vastaan kanne kansan villitsemisestä ja vallankumouksellisen opin levittämisestä. Kokouksessa pidetystä suomenkielisestä pöytäkirjasta hän oli aivan kauhuissaan ja tahtoi ottaa sen heti takavarikkoon, vaan se ei kuitenkaan onnistunut, sillä pöytäkirja katosi parempiin käsiin.

Saman päivän iltana kello kymmentä käydessä sain vielä käskyn tulla pristavin puheille, jota käskyä noudatinkin.

Saavuttuani herran luokse kuulla, että nyt hänelle oli puheeni käännetty ja selitetty. Hän oli muka tullut tuntemaan matkani todellisen tarkoituksen ja sen perusteella vaati minua heti palaamaan takaisin omalle paikkakunnalleni Suomeen huomauttaen, että Vuokkiniemen kylä minun on jätettävä jo huomisaamuna. Tästä kaikesta saan kiittää Vuokkiniemen mustasotnialaista pappia, joka oli ollut kokouksessa pristavin tulkkina.

Ilman pitempiä selityksiä, sanottuani lyhyesti hyvästii pristaville, läksin saatomiesteni luokse, jotka

odottivat minua pravlenjan rannassa. Muut seuralaiseni olivat matkustaneet jo aikaisemmin illalla, ja minä pääsin lähtemään toverini kanssa matkaan vasta kello 12 tienoissa yöllä.

Vastoin pristavin tahtoa suuntasin matkani yhä pitemmälle Vienan Karjalaan. Ensiksi saavuin Jyväälähden kylään, missä viivyn koko seuraavan päivän. Täällä oli meillä taasen kohta saman pristavin kanssa, tällä kertaa kuitenkin sanaton.

En tiennyt enkä ollut varma, ajoiko tuo herra minua takaa.

Enonsuussa, isävainajani kotikylässä hän kuitenkin sivuutti minut vielä samana iltana. Seuraavan kerran saimme tietää toisistamme 13.pnä Uhtualla. Täällä hän ei kuitenkaan tahtonut minua luokseen enkä minäkään tuntenut mitään erityistä kutsumusta vierailta tuon herran luona.

Sunnuntaina 14. pnä heinäkuuta oli harvinainen merkkipäivä Uhtualla. Silloin siellä oli ensimmäinen yleinen suomalainen kansanjuhla. Juhlapaikaksi oli valittu Kuittijärven Suurisaari vastapäätä kylää noin kahden virstan päässä siitä. Juhlaa mainostettiin suuril-

la käsinkirjoitetuilla ilmoituksilla ”tsäijynjuonti-kilpailuna nälkää näkevien hyväksi”. Tällaisia ilmoituksia oli naulattu ympäri kylää, yksinpä stantsijan seinällekin sellainen oli pantu.

Hyvin uhtualaiset näyttivät tietävän tämän teenjuontikilpailun oikean tarkoituksen. Huolimatta siitä, että herra pristavi oli kieltäytynyt antamasta lupaa tilaisuuden pitämiselle, oli saarelle kokoontunut paljon kansaa aina Luusalmen kylää myöten. Kaikkiaan oli koolla noin 50 venettä eli 600 -700 henkeä. Juhlaan olivat kyläläiset kutsuneet minut vieraakseen, ja kutsua minä luonnollisesti suurella mielihyvällä noudatin.

Veneemme lähetessä saarta sieltä alkoi kuulua suomalaisia lauluja, ja kun saavuimme rantaan, tempasi joukko reippaita nuoria miehiä veneemme maalle ja seurasi juhlallinen, lämmitunteinen vastaanotto. Eri ryhmissä keskusteltiin pristavin saapumisesta saarelle sotamiehineen kokousta hajottamaan; kylässä piti oleman 8-10 sotilasta. Huolimatta tästä saarella vallitsi mitä hilpein mieliala, pidettiin tulisia puheita kansallishengen heräämisestä, valituksesta ja edistyksestä. Juhallisina kajahtelivat suomalaiset laulut ja kantelen soitto tyyneessä kesäillassa. Tuntuu aivan siltä kuin vanhan Kalevalan kantajoukko olisi noussut hereille pitkästä horrostilastaan vaatimaan itselleen ihmisoikeuksia.

Pristavia sotilaineen ei saarelle kuulunut, joten tämä tunnelmarikas suomalainen kansanjuhla sai jatkaa rauhassa iltamyöhään saakka.

Vierailtuani sitten muutamia päiviä Uhtuan suuressa kylässä läksin heinäkuun 18. pnä jatkamaan matkani yksin. Ensimmäinen matkani määrä oli Venäjän Kemi, pikkuinen kaupunki Kemijoen suussa Vienanmeren rannassa. Tämä kaupunki pelotti minua, sillä jo Vuokkiniemessä tieleni tulut pristavi kulki edelläni ja oli hyvin luultavaa, että hän

1900-luvun alun komeita kaksikerroksisia hirsitaloja Uhtualla.

asuntokaupungissaan tekisi uuden hyökkäyksen.

Uhtualta lähdettyäni tulin ensin 30 virstan päässä olevaan Luusalmen kylään. Se on pieni köyhänpuoleinen kylä Ylä-Kuittijärven rannalla. Kaikkiaan siinä on 30 -40 taloa, jotka elättävät itsensä etupäässä kulkukaupalla Suomessa, vähän maanviljelyksellä ja kalastuksella sekä venäläisten yhtiöiden tukkityömailla.

Luusalmosta saavuin siten oikein herraskyydissä Jyskyjärven kylään. Kun kylässä oli juuri kiireinen heinäkorjuun aika, niin ei ollut helppoa saada yksityisiä saattomiehiä tuolle 50 virstan venematulle. Kylä-

läisen tuttavani kehotuksesta menimme kyselemään kyytimahdollisuutta kievaritalosta, semskoi stantsijasta.

Heti kievarin pihalle päästyämme tapasimme tuuheapartaisen, keski-ikäisen miehen, isännän. Kohteliaasti hän vastaa tervehdyksemme ja kysäisee: ”Ka, mitäpä kuuluu vierahalle?” Selitin asiani ja kysyin, josko talosta voisi saada saattomiehiä. ”Ka, ei vierasta sua ruveta kylässä vanhentamahan. Annamma kyytie i rysän herroille, puitto emmön omalle miehelle antaisi. - Suattajat tullah tsuassun piästä.” Ja niin minulla oli tunnin kuluttua valmiina ”stantsija podovoda” ilman

podoroshnoita, kuvernöörin tiekirjaa, kyyti, joka oikeastaan kuuluu venäläisille virkamiehille, mutta yksityisille vain kuvernöörin tiekirjalla tai suositusten avulla.

Vene oli hyvä, tilava, yläairoissa kaksi vilkasta Karjalan neitsyttä, ala-airoilla keski-ikäinen nainen ja perää pitämässä Petrin naini. Minulla oli mukava olopaikka keskellä venettä. Saattajani olivat kaikki reipasta, hilpeää ja puheliasta väkeä, niin että tuo puolen sadan virstan taival Ala-Kuittijärven suuren selän yli kului nopeasti. Petrin naini oli reipas ja päättäväinen; matkalla olevat kosket lähellä Jyskyjärven kylää hän

Luusalmosta Mitro pääsi jatkamaan matkaa virkakyydillä Jyskyjärveen.

laski pelotta niin kuin ainakin tottunut koskenlaskija. Hyvissä ajoin samana iltana olimme perillä Jyskyjärvellä.

Jyskyjärvi on suurehko kylä, mutta näyttää rakennustensa puolesta ränsistyneeltä. Jyskyjärveläiset työskentelevät vuoden ympäriinsä arkangelilaisen tukkiyhtiön Surkoff & Shergoltsin töissä, joten kylässä ennen hyvällä alulla ollut maanviljelys on jäänyt takapajulle.

Jyskyjärveltä matkani jatkui pitkin Kemijokea. Siivuttiin pienen Suopassalmen kylän, jonne en ehtinyt seisahtua, sillä oli kiire laivaan Kemissä. Sieltä nimittäin lähtee laiva vain kerran viikossa.

Sää oli myrskyinen ja sateinen. Kuljettava matka Paanajärven kylään on 60 virstaa myötävirtaa, mutta kun vastatuuli oli ankara, pääsimme perille märkinä ja väsyneinä vasta aamuvarhaisella. Kiire kun oli, en ehtinyt kylään lähemmin tutustua. Saattajakseni sain Paanajärven tunnetun koskenlaskijan Pappisen Petrin. Koskenlaskija olikin tarpeen, sillä tästä alkaa Kemi-joen koskin osuus. Kuljettavana oli 80 virstaa eikä yhtään ihmisasuntoa koko matkalla lukuun ottamatta tukkilaisten väliaikaisia asuntoja rantamilla ja tukkilautoilla.

Heinäkuun 22. pnä illalla saavuin vihdoin Usmanalle. Se on suuri, väkirikas kylä, somgan (lohen) pyyntipaikka kymmenen virstaa Kemin kaupungista Usmanan kosken alapuolella Kemijoen laaksossa. Kyläläiset ovat jo ammoisista ajoista tunnetut hyväksi veneiden ja purjelaivojen rakentajiksi. Tätä ammattia he vieläkin harjoittavat suuressa määrin. Pääelinkeinon muodostaa kuitenkin kalastus Kemijoen ja Vienanmerellä.

Arvokkaimpana kalalajeista on mainittava somgalohi, joka täällä on erittäin hyvälaatuista ja sen saanti runsasta. Suurimmat saaliit tuottaa kuitenkin turskan ja seldin pyynti merellä. Seldiä (sillilaji) saadaan nuotta-

Heinäkuun 22. päivänä Mitro, oltuaan matkalla kolmisen viikkoa, saapui Usmanaan.

pyynnissä joskus niin runsaasti, että yhdestä apajasta tulee kymmeniä hevoskuormia kalaa. Kaupaksi seldiä tarjotaan savustettuna ja suolattuna tynnyreissä. Myös turskaa suolataan tynnyreihin, iso osa kuivataan kapakalaksi.

Kemissä laivaa odottaessani katsoin viisaimmaksi pysytellä enimmän ajan kortteeripaikassani vieraanvaraisen kauppiastuttavani luona. Tämä kauppias oli Karjalan poikia, Repolasta kotoisin. Kemissähän on ollut ehkä parisenkymmentä vuotta ja on nyt kaupungin suurimpia kauppiaita. Hänen luokseen on sijoitettu myös kaupungin kievari.

Ehdin Kemissä tutustua paikkakunnan lähetyssaarnaajan, kirkkoherra Pavel Preobrashenskin kanssa, joka tuntui hyvältä Karjalan tuntijalta. Nuoruudessaan hän oli asunut ja paljon liikunnut Vienan Karjalassa, tutustunut sen kansaan ja kieleen, josta nyt vanhoilla päivillään oli hyvin innostunut.

Laivani lähti kello 12 yöllä ja nyt edessäni oli 500 virstan taival Vienanmerta Arkangelin kaupunkiin. Parin tunnin kuluttua olimme Solovetskissa ja Arkangeliin laiva saapui heinäkuun 24. pnä illalla. Sieltä matkustin junalla Jaroslavlisiin, joka sijaitsee Keski-Venäjällä Volgan rannalla. (Mitro)

(Kirjoitus ilmestyi alun perin matkakirjeiden muodossa sanomalehti Ilkassa)

Vanhanmallinen hirsitalo Usmanalla.

Kuuluisa Kemijoen Usmanan koski pauhasi vielä voimissaan vaahdoten kuohuista valkoisena kalliuomasaan.

KARJALAN SIVISTYSSEURA

WIENAN KARJALAISTEN LIITTO

1906 - 2006

